

Gönderilme Tarihi: 18 Nisan 2021; Revize Edilmiş Hali: 17 Haziran 2021; Kabul Tarihi: 24 Haziran 2021

MALİ YERELLEŞMENİN KENTSEL REKABET GÜCÜ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ¹

Mehmet ÖKSÜZ²

Murat AYDIN³

ÖZ

Kentler, hem çekici yaşam alanı hem de yenilikçi ve yaratıcı üretim yerleri olarak gerek ulusal gerekse uluslararası rekabette gittikçe artan bir önem kazanmaya başlamıştır. Kentlerin artan bu önemleri ise kentsel alanda; ekonomik büyümeyi, kişi başına düşen geliri, çalışan sayısını, güvenliği, mobilite ve refahı artırmayı öncelikli amaç haline getirmiştir. Kentsel rekabette bu amaçlara ulaşmaksa merkezi hükümetten yerel yönetimlere yeterli miktarda yetki ve kaynak aktarılmasını gerektirmektedir. Yani mali yerelleşme ile hem kaynakların etkin kullanımı sağlanabilecek hem de kamu ekonomisindeki etkinsizlik sorununa çözüm üretilebilecektir. Çünkü mali yerelleşme ile kentlerin rekabet güçlerinin artırılmasının yanı sıra kentler arasındaki gelişmişlik farklılıklarının da azaltılması sağlanabilecektir. Bu çalışmada, mali yerelleşme ile kentsel rekabet gücü arasındaki ilişkinin ölçülebilmesi amaçlanmıştır. Bunun için de öncelikle geniş bir literatür taraması yapılmış, daha sonra panel veri analizi yöntemi kullanılarak, Türkiye özelinde mali yerelleşmenin, kentsel rekabet gücüne etkisi istatistiki açıdan test edilmiştir. Oluşturulan panel veri modelinde, harcamalar yönünden ölçülen kentlerin mali yerelleşme oranları bağımsız değişken olarak, kentsel rekabet gücü endeksi ise bağımlı değişken olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ise mali yerelleşmenin kentsel rekabet gücüne etkisi pozitif ve anlamlı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mali yerelleşme, kentsel rekabet, Türkiye, panel veri analizi

Jel Kodları: H77, O18, R51

THE IMPACT OF FISCAL DECENTRALIZATION ON URBAN COMPETITIVENESS:

THE CASE OF TURKEY

ABSTRACT

Cities have begun to gain increasing importance in both national and international competition as both attractive living spaces and innovative and creative production places. The increasing importance of cities has made increasing economic growth, per capita income, number of employees, security, mobility and welfare a priority goal in the urban area. Achieving these goals in urban competition requires the transfer of sufficient authority and resources from the central government to local governments. In other words, with fiscal decentralization, both effective use of resources will be provided and a solution to the problem of inefficiency in the public economy will be produced. Because with fiscal decentralization, it will also be possible to reduce the development differences among cities in addition to increasing the urban competitiveness. In this study, it is aimed to measure the relationship between fiscal decentralization and urban competitiveness. For this purpose, a wide literature review was conducted, and then using the panel data analysis method, the impact of fiscal decentralization in Turkey on urban competitiveness was statistically tested. In the panel data model created, the fiscal decentralization rates of the cities measured in terms of expenditures were used as the independent variable, and the urban competitiveness index was used as the dependent

¹ Bu çalışma, 33. Uluslararası Maliye Sempozyumunda sözlü olarak sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir.

² Öğr. Gör. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Ayvacı MYO, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, moksuz@comu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3298-0280>

³ Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İİBF, Maliye Bölümü, murataydin@comu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4868-1429>

variable. As a result of the research, the impact of fiscal decentralization on urban competitiveness was found to be positive and significant.

Keywords: Fiscal decentralization, urban competition, Turkey, panel data analysis

Jel Codes: H77, O18, R51

GİRİŞ

Küreselleşme sürecinde ulusal devletler, ulus üstü yapıların baskısına maruz kalırken, merkezden yerel olarak uygulanan politikalar da yerelden merkeze şeklinde değişime uğramıştır. Kamu yönetimi anlayışında yaşanan bu değişimle birlikte yerelleşme olgusu da giderek artan bir şekilde önem kazanmaya başlamıştır. Yerelleşmenin önem kazandığı bir ortamda kentlerin önemli bir aktör olarak ortaya çıkması, ister istemez yerel kalkınma planlarının yeniden günün şartlarına göre şekillendirilmesini, kentler arasındaki gelişmişlik farklarının azaltılmasını gerektirmiştir. Çünkü bu politikalar hem kentleri, hem bölgeleri, hem de ulusal ekonomiyi etkilemektedir.

Bir kentin, bir bölgenin ya da bir ulusun ekonomik rekabet gücünün artırılması ancak sahip olduğu değerleri, katma değeri yüksek ürün ve hizmetlere dönüştürülebilme becerisine bağlıdır. Kaynakların etkin kullanımı açısından yerel birimlerin, merkezi idareye göre daha etkin olduğu ise tartışılmalıdır. Tüm bu gerekçeler, aslında mali yerelleşme ile kentsel rekabet gücü ilişkisinin araştırılmasını gerektirmektedir.

Bu çalışmanın izleyen kısmında önce rekabet gücü ve yerelleşme kavramları tartışılacak, daha sonra literatürde yer alan bazı ampirik çalışmalara değinilecek, devamında ise mali yerelleşme ile kentsel rekabet gücü arasındaki ilişkinin ölçülebilmesi amacıyla panel veri analizi kullanılacaktır. En sonunda ise araştırmanın bulguları ortaya konularak önerilerde bulunulacaktır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Rekabet, belli bir faydayı sağlayabilmek için diğerlerini geçmeye çalışmak veya rakiplere üstünlük sağlayabilmek için yarışmak anlamında kullanılmaktadır (Aktan ve Vural, 2014: 13). Genellikle üretkenlikle bağlantılı olan rekabetçilik, bir firma, sanayi, kümelenme, bölge veya ulusun rekabet içinde oldukları belirli bir pazarda mal ve hizmet tedarik ederek yüksek düzeyde ekonomik performans elde edebilme yeteneğiyle ilgilidir (Charles ve Diaz, 2017: 748). Rekabetçilik, sürdürülebilir istihdam artışına ulaşmak, geliri artırmak ve yaşam standardını iyileştirmek için tek yol olarak görülmektedir (Samosir ve Rajagukgu, 2017: 114).

Her rekabet, bir yarışma çerçevesinde ortaya çıkmaktadır. Bu aynı zamanda yerel kalkınma potansiyelini güçlendirmek için yapılan bir fikir yarışması için de geçerlidir (Kersten vd., 2015: 15). Bu nedenle kentsel rekabet; piyasa gereksinimlerini karşılayan, aynı zamanda yüksek ve sürdürülebilir gelirler sağlayacak mal ve hizmetleri üretebilme yeteneğini ifade etmektedir. Genel olarak kentlerin nispeten yüksek gelir ve istihdam yaratma kabiliyeti olarak tanımlanabilmektedir (Jordan ve Chilian, 2017: 72). Başka bir ifadeyle kentsel rekabet, bir kentin, ulusal ve/veya küresel pazar payında, diğer kentleri geçmeye çalışmadaki başarısının yanı sıra, yüksek ve sürdürülebilir gelir düzeyi sağlayabilme yeteneğidir (Kumral, 2008: 4-5). Kentsel rekabetçilikte ekonomik yapının yanı sıra, kentsel altyapı,

sosyal, çevresel ve kültürel donatılar ile inovasyon becerisi gibi özellikleri de etkili olmaktadır. Bu sebeple, kentlerin rekabet güçleri, sahip oldukları özelliklere göre farklılaşabilmektedir (İpek ve Öksüz, 2015: 635).

Yerelleşme ise düşük ve orta gelirli ülkelerde daha geniş ekonomik ve politik reformların bir parçası olarak yaygın bir şekilde uygulanan (Barasa vd., 2017: 2) en basit şekliyle, merkezi idareden yerel yetkililere sorumlulukların ve kaynakların (Zagorcheva ve Velcheva, 2017: 47) aktarılmasıdır. Kısaca yetki (güç), sorumluluk (görevler) ve kaynakların aktarılması olarak da ifade edilmektedir (Rauch, 2009: 3). Yerelleşen yetkinin türüne göre yerelleşme kavramı idari, politik ve mali yerelleşme olarak sınıflandırılmaktadır (Varcan, 2013: 5). Çalışmanın konusu gereği sadece mali yerelleşme ele alındığında bu kavram, yüksek büyüme ve kamu hizmetlerinin daha iyi sunumu için yerel idarelere mali görevlerin devri anlamına gelmektedir (Rauf vd., 2017: 174). Daha geniş anlamda ise mali yerelleşme, gelirlerin toplanması ve harcamaların yapılması konusunda merkezi idareden yerel idarelere bazı sorumlulukların devri şeklinde ifade edilebilmektedir. Diğer bir deyişle, uygulanacak politikalar konusunda bazı sorumlulukların anayasaya dayanarak merkezi idareden yerel idareye devredilmesini gerektiren ve neredeyse tüm dışsallıkların içselleştirilebildiği en yerelleşmiş devlet yapısı şeklinde tanımlanmaktadır (Hayrulloğlu, 2016: 340-341).

Mali yerelleşmenin ortaya çıkış amacı, kaynakların etkin kullanımını sağlayarak kamu ekonomisinin performansının güçlendirilmesi ve kamu ekonomisindeki etkinsizlik sorununun çözülmeye çalışılmasıdır (Karagöz, 2015: 140). Başka bir deyişle, yerel idarelerin, merkezi idareye göre halka daha yakın olmaları ve yerel halkın tercihlerini daha iyi bilmelerinden dolayı, mali yerelleşmenin ekonomik etkinliği artıracığı beklenilmektedir (Faridi ve Nazar, 2013: 142). Çünkü yerel yönetimlerin, halkın taleplerini tespit edebilmeleri ve kaynakları bu amaçla kullanmaları merkezi idareye göre daha kolaydır. Yerel ihtiyaçların neler olduğunun belirlenmesi merkezden değil ancak yerinden daha net bir şekilde görülebilir (Vural, 2015: 19). Yerel yönetimlerin, üzerine düşen kamu görevlerini etkin bir şekilde gerçekleştirebilmeleri adına, görevleriyle orantılı yetki ve kaynaklarla donatılması gerekmektedir (Yontar ve Dağ, 2014: 149).

2. LİTERATÜR TARAMASI

Gerek ulusal gerekse uluslararası literatür taraması yapılmış ancak yapılan literatür taraması kapsamında mali yerelleşme ile kentsel rekabet gücü arasında doğrudan ilişki kuran bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Literatürde, mali yerelleşme ile ekonomik büyüme ilişkisi üzerine çok sayıda ampirik araştırma yapıldığı göze çarpmaktadır. Bu çalışmalardan bazıları, bir ülkenin illerini birbiriyle kıyaslarken, bazıları ise belirli kriterlere göre ülkeleri gruplandırarak bu iki değişken arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışmıştır. Örneğin, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) üye ülkeleri, az gelişmiş, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkeler şeklinde ele almıştır. Literatürde mali yerelleşme ile ekonomik büyüme ilişkisi üzerine yapılan çalışmalardan bazıları kronolojik sıraya göre vermek gerekirse şöyledir.

Woller ve Phillips (1998) yaptıkları çalışmada az gelişmiş 23 ülkenin mali yerelleşmesi ile ekonomik büyümesi arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Bu ilişkiyi ortaya koymak için ülkelerin 1974-1991 yılları arasını kapsayan verileri esas almışlardır. Yaptıkları regresyon analizi sonucunda ise mali yerelleşme ile ekonomik büyüme arasında bir ilişkiye rastlamamışlardır.

Davoodi ve Zou (1998) tarafından yapılan ekonometrik bir analizde, 46 ülkenin 1970-1989 yılları arası verileri kullanılarak mali yerelleşme ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda, gelişmekte olan ülkelerde mali yerelleşme ile ekonomik büyüme arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu, ancak gelişmiş ülkelerde bu iki değişken arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Zhanga ve Zou (1998) mali yerelleşme, kamu harcamaları ve ekonomik büyüme arasında ilişki olup olmadığını Çin özelinde ele almışlardır. 28 il için 1980-1992 yılları arası verileri kullanılarak yapılan araştırmanın sonucunda da mali yerelleşme ile yerel ekonomik büyüme arasında olumlu bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Lin ve Liu (2000), Çin'in illeri özelinde yine mali yerelleşme ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi test etmişlerdir. 1970-1993 yılları arası verilerin kullanıldığı çalışmada, mali yerelleşme ve ekonomik büyüme arasında olumlu ilişki bulunmuştur. Ayrıca, Çin'in son yıllardaki etkili büyümesinin en önemli itici gücü olarak, uygulanan kırsal reformlar (ve dolayısıyla mali yerelleşmenin artması) gösterilmiştir.

Martinez-Vazquez ve McNab (2001: 27-28)'de mali âdem-i merkezîyetçiliğin büyüme üzerindeki etkisinin akademik bir sorudan daha fazlası olduğunu ifade etmişlerdir. Âdem-i merkezîyetçiliğin ekonomik büyümeyi etkileyip etkilemediğinin ise gelişmekte olan ve geçiş dönemindeki ülkeler için önemli bir politika konusu haline geldiğini vurgulamışlardır. Bu, hem Çin ve Hindistan gibi büyük ülkeler hem de Baltık Ülkeleri veya Orta Amerika gibi küçük ülkeler için önemli bir konu olduğunu belirtmişlerdir. Genel olarak, âdem-i merkezîyetçiliğin ekonomik büyümeyi nasıl etkilediğine dair bilgilerin şu anda tavsiye vermeye izin vermeyecek kadar sınırlı olduğunu ifade etmişlerdir. Âdem-i merkezîyetçilik ve ekonomik büyüme arasındaki korelasyonun ampirik kanıtlarının ise karışık olduğunu ve bu deneysel kanıtın, bu testleri türetmek için izlenen metodolojik yaklaşımlarla ilgili birkaç potansiyel sorun nedeniyle tamamen güvenilir olmayabileceğini ifade etmişlerdir.

Imi (2005)'ye göre, teorik olarak âdem-i merkezîyetçiliğin yerel kamu hizmetlerinin etkin bir şekilde sağlanmasına yol açması ve ekonomik kalkınmayı teşvik etmesi beklense de yapılan ampirik çalışmalarda ekonomik büyüme ile âdem-i merkezîyet arasında birbirinden farklı bulgulara rastlanılmıştır. Bu iki değişken arasındaki ilişkiyi anlayabilmek için 1997-2001 dönemini ve toplam 51 ülkeyi kapsayan panel analiz yapmış ve neticede, mali yerelleşmenin Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (GSYH)'nın büyümesi üzerinde dikkate değer olumlu bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Jin ve Zou (2005), Çin'deki 30 il özelinde 1979-1999 yılları arası verilerini kullanarak mali yerelleşme, gelir-gider paylaşımı ve büyüme arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmalarında, belirli

koşullar altında, mali yerelleşmenin ekonomik büyüme için zararlı olabileceğine dair kanıtların arttığını ifade etmişlerdir.

Thornton (2006) 19 OECD üyesi ülke kapsamında yaptığı çalışmada mali yerelleşme ile ekonomik büyüme ilişkisini araştırmıştır. Çalışmada, mali yerelleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna varmıştır.

Nguyen ve Anwar (2011) ise 1997-2007 dönemi verilerini kullanarak Vietnam'ın 61 ili özelinde mali yerelleşme ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Yapılan ampirik araştırmada, Vietnam'daki ekonomik büyümenin gelir yerelleşmesi ile pozitif; ancak harcama yerelleşmesiyle negatif ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Amagoh ve Amin (2012) mali yerelleşme ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi teorik olarak ele almışlardır. Çalışmalarında teorik literatürün mali yerelleşme ile ekonomik büyüme arasındaki pozitif ilişkiyi daha fazla destekleyici görünse de ampirik literatürün bu konuda yetersiz kaldığını, bu nedenle bu alanda daha fazla ampirik çalışma yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Asatryan ve Feld (2015), Bayes model ortalama yaklaşımı kullanılarak, mali yerelleşme ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi yeniden gözden geçirmişlerdir. 1975-2000 yılları arası veriler kullanılarak 23 OECD üyesi ülke kapsamında yapılan araştırmanın sonucunda mali yerelleşme ile ekonomik büyüme arasında olumlu veya olumsuz bir bağlantı olmadığı tespit edilmiştir.

Ganie vd. (2018) 1981-2014 yılları verilerini kullanarak, Hindistan özelinde mali yerelleşme ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Ampirik araştırmadan elde edilen bulgulara göre mali yerelleşme ile devlet gelirleri arasında olumlu bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Literatürde mali yerelleşme ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin yanı sıra, mali yerelleşme ile ekonomik kalkınma arasında ilişki kuran çalışmalar da bulunmaktadır. Bu çalışmalardan birisi, Tarigan (2003) tarafından 1979-1999 yılları verileri kullanılarak yapılan ve 34 ülkenin dâhil olduğu "Mali Yerelleşme ve Ekonomik Kalkınma: Bir Ülke Üzerine Ampirik Çalışma" adlı çalışmadır. Araştırmada, kişi başına düşen GSYH'nin büyümesi ile mali yerelleşme düzeyi arasında negatif ama önemsiz bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Mali yerelleşme ve ekonomik kalkınma arasındaki ilişkinin incelendiği bir başka çalışma ise Kalirajan ve Otsuka (2012) tarafından Hindistan özelinde yapılmış olan "Hindistan'da Mali Yerelleşme ve Kalkınma Sonuçları: Bir Keşif Analizi" adlı çalışmadır. Çalışmada, Hindistan'ın mali yerelleşmesinin sosyal altyapısı ve kırsal kalkınma üzerindeki etkisi ölçülmeye çalışılmıştır. Ancak, analiz sonucunda dikkat çekici bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 1. Mali Yerelleşme Üzerine Yapılmış Bazı Ampirik Çalışmalar

Yazar(lar)	Analiz Dönemi	Analiz Kapsamı	Sonuç
Woller ve Phillips (1998)	1974-1991	Az gelişmiş 23 ülke	Mali yerelleşme ile ekonomik büyüme arasında bir ilişkiye rastlanamamıştır.
Davoodi ve Zou (1998)	1970-1989	Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler içerisinde seçilmiş 46 ülke	Gelişmekte olan ülkelerde mali yerelleşme ile ekonomik büyüme arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu, ancak gelişmiş ülkelerde bu iki değişken arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Zhanga ve Zou (1998)	1980-1992	Çin'deki 28 il	Mali yerelleşme ile yerel ekonomik büyüme arasında olumlu bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Lin ve Liu (2000)	1980-1992	Çin'deki seçilmiş iller	Mali yerelleşme ve ekonomik büyüme arasında olumlu ilişki bulunmuştur.
Iimi (2005)	1997-2001	Seçilmiş 51 ülke	Mali yerelleşmenin, GSYH'nin büyümesi üzerinde dikkate değer olumlu bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Jin ve Zou (2005)	1979-1999	Çin'deki 30 il	Mali yerelleşmenin ekonomik büyüme için zararlı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.
Thornton (2006)	-	Seçilmiş 18 OECD ülkesi	Mali yerelleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır.
Nguyen ve Anwar (2011)	1997-2007	Vietnam'daki 61 il	Vietnam'daki ekonomik büyümenin gelir yerelleşmesi ile pozitif; ancak harcama yerelleşmesiyle negatif ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Asatryan ve Feld (2015)	1975-2000	Seçilmiş 23 OECD ülkesi	Mali yerelleşme ile ekonomik büyüme arasında olumlu veya olumsuz bir bağlantı olmadığı tespit edilmiştir.
Ganie vd. (2018)	1981-2014	Hindistan	Mali yerelleşme ile devlet gelirleri arasında olumlu bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
Tarigan (2003)	1979-1999	Seçilmiş 34 ülke	Kişi başına düşen GSYH'nin büyümesi ile mali yerelleşme düzeyi arasında negatif ama önemsiz bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
Kalirajan ve Otsuka (2012)	-	Hindistan	Hindistan'ın mali yerelleşmesinin sosyal altyapısı ve kırsal kalkınma üzerinde etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 1'de mali yerelleşme üzerine yapılmış ampirik araştırmalar kısaca özetlenmiştir. Literatürde genellikle mali yerelleşme ile ekonomik büyüme ilişkisi ele alınmıştır. Bu çalışmanın diğer çalışmalardan farkı ise mali yerelleşme ile literatürde yeni yeni tartışılan kentsel rekabet gücü ilişkisinin ele alınmış olmasıdır.

Kentsel rekabet gücü kavramı literatürde pek de eski olmayan bir kavramdır. Bu konulardaki ampirik çalışmalar ise henüz yeterli düzeyde değildir. Kentlerin rekabet güçlerini ölçebilmek adına kullanılacak yöntem ve veri seti konusu da halen tartışmalar devam etmektedir. Ayrıca yöntem ve veri seti konusunda bir fikir birliği olduğunu söylemek ise oldukça zordur. Uluslararası literatürde olduğu gibi ulusal literatürde de bu tartışmalar devam etmektedir. Türkiye özelinde kentsel rekabet gücünü ölçülmeye çalışan ampirik çalışmalardan bazılarını kronolojik sıraya göre vermek gerekirse şöyledir.

Alkin vd. (2007), "İllerarası Rekabetçilik Endeksi: Türkiye'deki İllerin Rekabetçilik Seviyelerinin Göreceli Olarak Ölçülebilmesi İçin Bir Yaklaşım" adlı çalışmalarında, Türkiye'de iller düzeyinde rekabet gücünün ölçülmek için bir model geliştirmişlerdir. Çalışmada, "beşeri sermaye ve yaşam kalitesi", "markalaşma becerisi ve yenilikçilik", "ticaret becerisi" ve "erişilebilirlik" adlarında 4 ana değişken ve bu ana değişkenlerin altında toplam 36 alt değişken kullanılmışlardır. Ortaya koydukları bu model ile Türkiye'deki 81 ilin rekabet gücü ölçülmüş ve en rekabetçi il İstanbul, en zayıf il ise Ardahan olarak tespit edilmiştir.

Hemen akabinde, Ekonomi ve Dış Politika Araştırmalar Merkezi (EDAM) ve Deloitte (2009), “Türkiye İçin Bir Rekabet Endeksi” adlı çalışmayı yayınlamışlardır. Bu çalışmada ise, Alkin vd. (2007)’e ait çalışmada kullanılan veri setinden daha farklı bir veri seti kullanıldığı görülmektedir. Araştırmada, “ekonomik canlılık ve etkinlik”, “emek piyasası”, “yaratıcılık”, “insan sermayesi”, “fiziki altyapı” ve “sosyal sermaye” ana değişkenleri altında toplam 52 alt değişkene yer verilmiştir. Yapılan analiz sonucunda ise, Ankara en rekabetçi il olarak bulunurken, en zayıf il ise Muş olmuştur.

Albayrak ve Erkut (2010) ise “Türkiye’de Bölgesel Rekabet Gücü Analizi” adlı çalışmalarında 32 değişkenle faktör analizi yaparak, Türkiye’nin bölgelerinin rekabet gücünü ölçmeye çalışmışlardır. Yapılan analiz sonucunda, lider rekabetçi bölge olarak İstanbul bulunmuştur.

İpek ve Öksüz (2015) yaptıkları “Giresun İlinin Kentsel Rekabet Gücünün Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) Kapsamında İncelenmesi ve Değerlendirilmesi” adlı çalışmalarında Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu Derneği (URAK) tarafından oluşturulan endeksi baz alarak Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize ve Trabzon illeri özelinde rekabetçilik endeksi oluşturmuşlardır. Yapılan analiz sonucunda en rekabetçi il Trabzon, en zayıf il ise Gümüşhane olarak tespit edilmiştir.

URAK tarafından yayınlanan İllerarası Rekabetçilik Endeksi’nin sonuncusu 2019 yılında yayımlanmıştır. “Beşeri sermaye”, “yenilikçilik”, “üretim ve ticaret” ve “yaşanabilirlik” adında 4 ana değişken ve 85 alt değişkenden oluşan endeksin bulgularına göre en rekabetçi ilk üç il İstanbul, Ankara ve İzmir olurken; en zayıf üç il ise Ağrı, Hakkâri ve Şırnak olarak bulunmuştur.

Tablo 2. Türkiye’de Kentsel Rekabet Üzerine Yapılmış Bazı Ampirik Çalışmalar

Yazar(lar)	Değişken Sayısı	Sonuç
Alkin vd. (2007)	36	En rekabetçi il İstanbul, en zayıf il ise Ardahan olarak tespit edilmiştir.
EDAM ve Deloitte (2009)	52	Ankara en rekabetçi il olarak bulunurken, en zayıf il ise Muş olmuştur.
Albayrak ve Erkut (2010)	32	Lider rekabetçi bölge olarak İstanbul bulunmuştur.
İpek ve Öksüz (2015)	35	DOKA kapsamında yapılan analiz sonucuna göre bölgedeki en rekabetçi il Trabzon, en zayıf il ise Gümüşhane olarak bulunmuştur.
URAK (2019)	85	En rekabetçi ilk üç il İstanbul, Ankara ve İzmir olurken; en zayıf üç il ise Ağrı, Hakkâri ve Şırnak olarak bulunmuştur.

Tablo 2’de kentsel rekabet gücü konusunda Türkiye özelinde yapılmış ampirik çalışmalar kısaca özetlenmiştir. Yapılan çalışmalara bakıldığında, çalışmaların birbirinden farklı veri setleri kullandıkları ve farklı sonuçlara ulaştıkları görülmektedir. Bununla birlikte, URAK (2019) çalışmasının en çok değişkene sahip endeks olduğu da görülmektedir.

3. ARAŞTIRMANIN VERİ SETİ VE MODELİ

Mali yerleşme konusu sadece ülkeler bazında değil iller bazında da ölçülebilmektedir. İller bazında; Zhanga ve Zou (1998), Lin ve Liu (2000), Jin ve Zou (2005), Nguyen ve Anwar (2011), Ganie vd. (2018), Kalirajan ve Otsuka (2012) ve Yüksel (2014)’in çalışmaları örnek olarak gösterilebilir. Bu

yüzden bu çalışmada, mali yerelleşme ile kentlerin rekabet güçleri arasındaki ilişki Türkiye özelinde ele alınmıştır. Böylece, Türkiye’deki 81 il araştırmanın birim sayısını (N) oluştururken; 2013-2017 dönemi ise zaman boyutunu (T) oluşturmaktadır. Araştırmadaki zaman kısıtı veri eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Araştırmada çok sayıda birim ve zaman boyutu olduğundan dolayı ekonometrik yöntemlerden panel veri analizi seçilmiştir. Oluşturulacak ekonometrik modelde bağımlı değişken kentsel rekabet gücü olarak belirlenirken; kentlerin mali yerelleşmeleri ise bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Kullanılan değişkenlerden kentsel rekabet gücü verileri URAK (2019)’dan alınırken; mali yerelleşme verileri ise Muhasebat Genel Müdürlüğü (2021)’nden alınan verilerle hesaplanmaya çalışılmıştır.

Mali yerelleşme bu çalışmada, harcamalar yönünden ölçülmüştür. Türkiye’deki illerin mali yerelleşmelerinin hesaplanması aşamasında Yüksel (2014: 150)’in çalışmasından faydalanılmıştır. Buna göre, ilde gerçekleşen merkezi ve yerel yönetim harcamaların, yerel yönetim harcamalarına oranlanması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın ekonometrik modeli şu şekilde kurulmuştur:

$$Kentsel_Rekabet_{it} = \alpha_{it} + \beta_1 Mali_Yerellesme_{it} + v_{it} \quad (1)$$

Yukarıdaki modelde kullanılan *Kentsel_Rekabet* değişkeni, kentlerin rekabet gücü endeksini; *Mali_Yerellesme* değişkeni, kentlerin harcamalar yönünden mali yerelleşme oranlarını; α , sabit parametreyi ve u , hata terimini ifade etmektedir. Ayrıca, analizin yapılmasında STATA 16 programı kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmada öncelikle birimler arası korelasyon sorununun bulunup bulunmadığı test edilmiştir. Birim sayısının, zaman serisinden büyük olması nedeniyle Pesaran (2004) CD test uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 3’de gösterilmektedir. Bulgulara göre, test istatistiği 15,624 ve anlamlılık değeri ise yaklaşık 0 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri 0,05’ten düşük olduğundan birimler arası korelasyon olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 3. Birimler Arası Korelasyon Testine İlişkin Bulgular

Test	Test İstatistiği	Anlamlılık Değeri
Pesaran CD (2004) Test	15,624	0,000

Panel veri analizinde birim kök testi seçiminde birimler arası korelasyonun varlığı önem arz etmektedir. Buna göre, birimler arası korelasyon yoksa birinci nesil birim kök testlerinin, varsa ikinci nesil birim kök testlerinin kullanılması gerekmektedir. Tablo 3’teki test sonuçlarına göre birimler arası korelasyon bulunduğu için analizin devamında ikinci nesil birim kök testi kullanılacaktır.

Tablo 4. Pesaran CIPS Birim Kök Testi Bulguları

Değişkenler	CIPS Test İstatistiği (Sabitsiz ve Trendsiz)	Kritik Değerler		
		%1 için	%5 için	%10 için
<i>Kentsel_Rekabet</i>	-1,987	-1,71	-1,53	-1,43
<i>Mali_Yerellesme</i>	-1,820	-1,71	-1,53	-1,43
Değişkenler	CIPS Test İstatistiği (Sabitli)	Kritik Değerler		

		%1 için	%5 için	%10 için
<i>Kentsel_Rekabet</i>	2,610	-2,29	-2,11	-2,01
<i>Mali_Yerellesme</i>	2,610	-2,29	-2,11	-2,01

Tablo 4'te ikinci nesil birim kök testlerinden birisi olan Pesaran (2007) CIPS testine ilişkin bulgular gösterilmektedir. Bu testte, panel birim kök testi istatistiğinin kritik değerlerden mutlak değerce büyük olması, serilerin durağan olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Her bir birim için tahmin edilen modelde içerilen maksimum gecikme uzunluğu 1 iken birimler bazında uygun gecikmeye F testi ile karar verildiği ve otokorelasyon mertebesinin 1 olduğu durumda sabitsiz ve trendsiz sonuçlara bakıldığında değişkenlerin test istatistiğinin kritik değerlerden mutlak değerce büyük olduğu görülmektedir. Böylece, sabitsiz ve trendsiz sonuçlara göre serilerin birim kök içermediği söylenebilmektedir. Ayrıca, sabitli sonuçlara göre de test istatistiklerinin kritik değerlerden mutlak değerce yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre, sabitli sonuçlara göre de serilerin birim kök içermediği söylenebilmektedir.

Tablo 5. Hausman Testine İlişkin Bulgular

Değişkenler	b Sabit Etki	B Rassal Etki	(b-B) Farklar
<i>Mali_Yerellesme</i>	0,1583495	0,2884529	0,0372159
Chi ² = 12,22		Prob>Chi ² = 0,0005	

Serilerin durağan olduğu anlaşıldıktan sonra, analiz için sabit etkiler modelinin mi yoksa rassal etkiler modelinin mi uygun olduğunun anlaşılabilmesi için Hausman (1978) testi uygulanmıştır. Tablo 5'te Hausman testine ilişkin bulgular gösterilmektedir. Buna göre, test istatistiği 12,22 ve anlamlılık değeri ise 0,0005 olarak bulunmuştur. Teste ilişkin anlamlılık değeri 0,05'in altında olduğundan, boş hipotez reddedilmiştir. Böylece, analize sabit etkiler modeli ile devam edilmiştir.

Tablo 6. Sabit Etkiler Modeline İlişkin Panel Regresyon Bulguları

<i>Kentsel_Rekabet</i>	Katsayı	Standart Hata	Anlamlılık Değeri
<i>Mali_Yerellesme</i>	0,1583	0,0728	0,030
Sabit	10,3870	1,9654	0,000
R ²	0,0145		
F Test	4,74		0,0303

Tablo 6'da ilk oluşturulan sabit etkiler modeline ilişkin bulgular gösterilmektedir. Buna göre, *mali_yerellesme* değişkeninin katsayısı 0,1582 ve anlamlılık değeri 0,030 olarak bulunmuştur. Buna göre, *mali_yerellesme* değişkeninin *kentsel_rekabet* değişkenini istatistiki açıdan anlamlı ve pozitif olarak etkilediği görülmüştür. Mali yerellesmedeki bir birimlik artışın kentsel rekabet gücünü yaklaşık 0,16 birim artıracığı söylenebilmektedir. Ayrıca, kurulan modelin anlamlı olup olmadığına F test sonuçlarına göre karar verilmektedir. Buna göre, katsayısı 4,74 ve anlamlılık değeri ise yaklaşık 0,03 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre, kurulan modelin anlamlı olduğu söylenebilmektedir. Ancak,

ulaşılan sonuçların güvenilir olabilmesi için bazı varsayımların test edilmesi gerekmektedir. Varsayımlardan sapmalar meydana geldiğinde ise dirençli tahmincilerle modelin yeniden tahmin edilmesi gerekmektedir.

Tablo 7. Varsayımların Testine İlişkin Bulgular

Test	Katsayı	Anlamlılık Değeri
Değiştirilmiş Wald Testi	6,9e+05	0,000
Durbin-Watson Test	2,4703	
Baltagi-Wu LBI Test	2,5847	
Pesaran CD Test	15,624	0,000

Tablo 7’de ilk kurulan sabit etkiler modeline ilişkin varsayımların test sonuçları gösterilmektedir. Modelde değişen varyansın (heteroskedasite) sınanması için değiştirilmiş Wald testi, otokorelasyonun sınanması için Durbin-Watson testi ile Baltagi-Wu LBI testi ve son olarak da birimler arası korelasyonun sınanması için Pesaran CD testi kullanılacaktır. İlk olarak değiştirilmiş Wald testi katsayısı yaklaşık 6,9 ve anlamlılık değeri ise yaklaşık 0 olarak bulunmuştur. Böylece, boş hipotez reddedilerek, modelde değişen varyans sorununun bulunduğu görülmüştür. İkinci olarak Durbin-Watson testinin katsayısı yaklaşık 2,47 ve Baltagi-Wu LBI testinin katsayısı ise yaklaşık 2,58 olarak bulunmuştur. Her iki teste ilişkin katsayıların 2’nin altında olduğu durumda otokorelasyon sorununun önemli olduğu söylenebilmektedir (Yerdelen Tatoğlu, 2012: 214). Ancak, ilgili test katsayıları 2’nin üstünde değere sahip olduğundan modelde otokorelasyon sorununun bulunmadığı söylenebilmektedir. Son olarak da Pesaran CD testi katsayısı yaklaşık 15,6 ve anlamlılık değeri yaklaşık 0 olarak bulunmuştur. Buna göre, modelde birimler arası korelasyonun da olduğu söylenebilmektedir. Özetle, modelde değişen varyans ve birimler arası korelasyon sorunlarının olduğu, otokorelasyon sorununun ise olmadığı görülmektedir.

Tablo 8. Düzeltilmiş Modele İlişkin Panel Regresyon Bulguları

<i>Kentsel_Rekabet</i>	Katsayı	Standart Hata	Anlamlılık Değeri
<i>Mali_Yerellesme</i>	0,1583	0,0469	0,028
Sabit	10,3870	1,2565	0,001
R ²	0,0145		
F Test	11,39		0,0279

İlk kurulan sabit etkiler modelinde varsayımlardan sapmalar olduğu görüldüğünden, modelin dirençli tahmincilerle yeniden tahmin edilmesi gerekmektedir. Modelin yeniden tahmin edilebilmesi için Driscoll-Kraay standart hatalar tahmincisi kullanılmıştır. Tablo 8’de düzeltilmiş modele ilişkin bulgular gösterilmektedir. Buna göre, *mali_yerellesme* değişkeninin, standart modelde olduğu gibi anlamlı olduğu görülmektedir. Böylece, düzeltilmiş modelde de *mali_yerellesme* değişkeninin *kentsel_rekabet* değişkenini istatistiki açıdan anlamlı ve pozitif olarak etkilediği söylenebilmektedir. İlave olarak, F test sonuçlarına bakıldığında modelin anlamlı olduğu da söylenebilmektedir.

SONUÇ

Ekonomi bilimi kıt kaynaklarla, sınırsız insan ihtiyaçlarının giderilebilmesi arayışı içerisindedir. Bu arayışta kıt olarak kabul edilen kaynakların en etkin kullanımı vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Çünkü birçok şeyin yanı sıra ekonomik büyümeyi de olumlu yönde etkilemesi beklenir. Teoride ise bu beklenen bir sonuçtur. Zhanga ve Zou (1998), Lin ve Liu (2000), Iimi (2005) ve Ganie vd. (2018) yaptıkları ampirik çalışmalarda mali yerelleşmenin ekonomik büyümeye ufak da olsa katkı sağlayacağı konusunda bulgulara ulaşmışlardır. Hem kentsel rekabet gücü hem de mali yerelleşme temelde kaynakların etkin kullanımını hedeflemektedir. Bu nedenle, bunlardan birinde yaşanan değişimin ister istemez diğerini de etkileyeceğini beklemek yanlış olmayacaktır.

Çalışmada, mali yerelleşme ile kentsel rekabet gücü arasındaki ilişki araştırılmıştır. Türkiye özelinde yapılan çalışmaya 81 il dâhil edilmiş, böylece çalışmanın geçerliliğinin artırılması hedeflenmiştir. Bununla birlikte, veri kısıtları nedeniyle yalnızca 2013-2017 arasındaki 5 yıllık dönem çalışmaya dâhil edilebilmiştir. Çok sayıda birim ve zaman serisi bulunduğundan çalışmada panel veri analizi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, Türkiye özelinde, mali yerelleşme ile kentsel rekabet gücü arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, mali yerelleşmede yaşanacak artışın, kentlerin rekabet gücünü de artıracığı söylenebilmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye özelinde ortaya konulan bu ilişkinin hem merkezi hem de yerel yönetim politika yapıcıları tarafından dikkate alınması gerekmektedir. Yerelleşmenin artırılabilmesi ve kaynakların etkin kullanılabilmesi adına idareler arası ilişkilerin, siyasi çıkar gözetilmeksizin düzenlenmesi gerekmektedir. Yerel kamusal mal ve hizmet niteliğinde olan bu görevlerin yetki ve kaynakları ile birlikte yerel yönetimlere bırakılması sağlanmalıdır. Böylece, mali yerelleşme sağlanarak kentlerin rekabet güçleri artırılabilir. Ayrıca, aktarılan kaynakların belirli alanlardaki harcamalara tahsis edilmesi⁴ ve yerel yöneticilere yönelik eğitimler düzenlenerek gelişmişlik farklılıklarının açtığı sorunlar hakkında farkındalıklarının sağlanması gerekmektedir. Yapılacak bu düzenlemelerin neticesinde mali yerelleşmenin sağlanması ve kentsel rekabet güçlerinin artırılmasıyla kentler arasındaki gelişmişlik farklılıklarının azalacağı öngörülmektedir. Gelişmişlik farklarının azaltılması ise birçok kentsel sorunun çözülmesine ve en önemlisi toplumsal refahın artmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Albayrak, A. N. & Erkut, G. (2010). "Türkiye'de Bölgesel Rekabet Gücü Analizi". *Megaron*, 5 (3), 137-148.
- Alkin, K. & Bulu, M. & Kaya, H. (2007). "İllerarası Rekabetçilik Endeksi: Türkiye'deki İllerin Rekabetçilik Seviyelerinin Göreceli Olarak Ölçülebilmesi İçin Bir Yaklaşım". *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, 221-235.
- Altuğ, F. (2019). *Kamu Bütçesi*. Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul.
- Aktan, C. C. & Vural, İ. Y. (2004). *Yeni Ekonomi ve Yeni Rekabet*. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Yayın No: 253, Ankara: Ajans-Türk Basın ve Basım A.Ş.

⁴ Yerel yönetimler gelir ve giderlerini gayri safi yöntemle işlediklerinden dolayı merkezden aktarılan payların belirli alanlara tahsis edilmesi, bütçenin genellik ilkesine ters düşmemektedir. Detaylı bilgi için: Altuğ (2019: 19).

- Amagoh, F. & Amin, A. A. (2012). “An Examination of the Impacts of Fiscal Decentralization on Economic Growth”. *International Journal of Business Administration*, 3 (6), 72-81.
- Asatryan, Z. & Feld, L. P. (2015). “Revisiting the Link Between Growth and Federalism: A Bayesian Model Averaging Approach”. *Journal of Comparative Economics*, 43, 772-781.
- Barasa, E. W. & Manyara, A. M. & Molyneux, S. & Tsofa, B. (2017). “Recentralization within Decentralization: County Hospital Autonomy Under Devolution in Kenya”. *PLoS ONE*, 12 (8), 1-18.
- Charles, V. & Diaz, G. (2017). “A Non-radial DEA Index for Peruvian Regional Competitiveness”. *Social Indicators Research*, 134 (2), 747-770.
- Davoodi, H. & Zou, H. (1998). “Fiscal Decentralization and Economic Growth: A Cross-Country Study”. *Journal of Urban Economics*, 43, 244-257.
- Ekonomi ve Dış Politika Araştırmalar Merkezi ve Deloitte. (2009). “Türkiye İçin Bir Rekabet Endeksi”, <<http://edam.org.tr/wp-content/uploads/2009/01/trkiye-icin-bir-rekabet-endeksi.pdf>>, (Erişim Tarihi: 30.11.2017).
- Faridi, M. Z. & Nazar, R. (2013). “Impact of Fiscal Autonomy on Poverty in Pakistan”. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences*, 7 (1), 141-156.
- Ganaie, A. A. & Bhat, S. A. & Kamaiah, B. & Khan, N. A. (2018). “Fiscal Decentralization and Economic Growth: Evidence from Indian States”. *South Asian Journal of Macroeconomics and Public Finance*, 7 (1), 83–108.
- Hausman, J. A. (1978). “Specification Tests in Econometrics”. *Econometrica*, 46 (6), 1251-1271.
- Hayrulloğlu, B. (2016). “Anayasal İktisat Teorisi Perspektifinden Yerel Mali Özerklik”. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 23 (2), 337-351.
- İmami, A. (2005). “Decentralization and Economic Growth Revisited: An Empirical Note”. *Journal of Urban Economics*, 57, 449–461.
- İpek, S. & Öksüz, M. (2015). “Giresun İlinin Kentsel Rekabet Gücünün DOKA Kapsamında İncelenmesi ve Değerlendirilmesi”. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 22 (2), 635-649.
- Jin, J. & Zou, H. (2005). “Fiscal Decentralization, Revenue and expenditure Assignments, and Growth in China”. *Journal of Asian Economics*, 16, 1047–1064.
- Jordan, M. & Chilian, M. N. (2017). “Competitiveness Dynamics in the Romanian Regions”. *Internal Auditing & Risk Management*, 12 (1), 71-82.
- Karagöz, B. (2015). “Türkiye’de Mali Yerelleşme Emareleri ve Yatay Eşitsizlik Sorunu”. *Sosyoekonomi Dergisi*, 23 (26), 139-163.
- Kalirajan, K. & Otsuka, K. (2012). “Fiscal Decentralization and Development Outcomes in India: An Exploratory Analysis”. *World Development*, 40 (8), 1511–1521.
- Kersten, J. & Neu, C. & Berthold, V. (2015). Wettbewerb der Ideen in den Regionen, WISO Diskurs, Expertise im Auftrag der Abteilung Wirtschafts- und Sozialpolitik der Friedrich-Ebert-Stiftung, Friedrich-Ebert-Stiftung, Bonner Universität-Buchdruckerei, Bonn, Mai.
- Kumral, N. (2008). “Bölgesel Rekabet Gücünü Arttırmaya Yönelik Politikalar”. *Ege University Working Paper in Economics*, No: 08/02.
- Lin, J. Y. & Liu, Z. (2000). “Fiscal Decentralization and Economic Growth in China”. *Economic Development and Cultural Change*, 49 (1), 1-21.
- Martinez-Vazquez, J. & McNab, R. M. (2001). “Fiscal Decentralization and Economic Growth”. *International Studies Program, Working Paper*, 01-1, January, Georgia State University Andrew Young School of Policy Studies, 1-39.
- Muhasebat Genel Müdürlüğü (2021). “İller İtibariyle Bütçe İstatistikleri”. <https://muhasebat.hmb.gov.tr/iller-itibariyle-merkezi-yonetim-butce-istatistikleri-2004-2019>, (Erişim Tarihi: 17.02.2021).
- Nguyen, L. P. & Anwar, S. (2011). “Fiscal Decentralisation and Economic Growth in Vietnam”. *Journal of the Asia Pacific Economy*, 16 (1), 3-14.

- Pesaran, M. H. (2004). “General Diagnostic Test for Cross Section Dependence in Panels”. *IZA Institute of Labor Economics, Discussion Paper Series, IZA DP No. 1240*, <http://ftp.iza.org/dp1240.pdf>, (Erişim Tarihi: 20.12.2020).
- Pesaran, M. H. (2007). “A Simple Panel Unit Root Test in the Presence of Cross-Section Dependence”. *Journal of Applied Econometrics*, 22 (2 Special Issue: Heterogeneity and Cross Section Dependence in Panel Data Models: Theory and Application), 265-312.
- Rauch, T. (2017). “Dezentralisierung”. *Institut für Sozialstrategie (ifs), Global Zivilgesellschaft Analysen*, [https://www.connosco.de/app/download/14482808996/gz_ifs_Rauch_Dezen tralisierung.pdf?t=1493843148](https://www.connosco.de/app/download/14482808996/gz_ifs_Rauch_Dezen_tralisierung.pdf?t=1493843148), 30.11.2017 (Erişim Tarihi: 21.12.2020).
- Rauf, A. & Khan, A. A. & Ali, S. & Qureshi, G. Y. & Ahmad, D. & Anwar, N. (2017). “Fiscal Decentralization and Delivery of Public Services: Evidence from Education Sector in Pakistan”. *Studies in Business & Economics*, 12 (1), 174-184.
- Samosir, O. B. & Rajagukgu, W. (2017). “Demographic and Competitiveness Acceleration and Government Sustainable Advantage in Indonesia”. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 7 (4), 113-118.
- Tarigan, M. S. (2003). “Fiscal Decentralization and Economic Development: A Cross-Country Empirical Study”. *Forum of International Development Studies*, 24, 245-271.
- Thornton, J. (2007). “Fiscal Decentralization and Economic Growth Reconsidered”. *Journal of Urban Economics*, 61, 64–70.
- URAK (2019). Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu, İllerarası Rekabetçilik Endeksi 2018, http://www.urak.org/wp-content/uploads/2019/05/URAK_%C4%B0RE_2018-2.pdf, (Erişim Tarihi: 23.01.2020).
- Varcan, N. (2013). “Yerel Yönetimin Kavramsal Yapısı”, *Yerel Yönetimler*, (Ed.) Hacıköylü C., Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2-19.
- Vural, T. (2015). “Özelleştirme Kavramının Yerel Yönetimler Açısından Değerlendirilmesi”. *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 17-28.
- Woller, G. M. & Phillips, K. (1998). “Fiscal Decentralisation and IDC Economic Growth: An Empirical Investigation”. *The Journal of Development Studies*, 34: 4, 139-148.
- Yerdelen Tatoğlu, F. (2012). *Panel Veri Ekonometrisi: Stata Uygulamalı*. Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Yontar, İ. G. & Dağ, M. (2014). “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Çerçevesinde Türkiye’de Mali Özerklik”. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10 (21), 147-162.
- Yüksel, H. (2014). “Mali Yerelleşme ve Yerel Ekonomik Büyüme İlişkisi Üzerine Ampirik Bir Çalışma: Türkiye Örneği”. *Amme İdaresi Dergisi*, 47 (4), 139-159.
- Zagorcheva, D. & Velcheva, Y. (2017). “Budget Decentralisation as a Factor for the Simultaneous Development of Municipalities and the Industrial Business”. *Economic Archive*, 70 (3), 46-59.
- Zhanga, T. & Zoua, H. (1998). “Fiscal Decentralization, Public Spending, and Economic Growth in China”. *Journal of Public Economics*, 67, 221–240.